

УДК 378.147:364-78

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.4.21>

Н. А. ПЕРХАЙЛО

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі, м. Переяслав, Київська область, Україна*

Електронна пошта: ne-la@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3332-6256>

ПОШУК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДЕТЕРМІНАНТ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

З огляду на необхідність змістово-технологічного оновлення системи соціальної роботи, яка має відповідати викликам часу, запитам соціуму, виникає потреба в пошуку шляхів її оптимізації. Стаття присвячена актуальній проблемі вдосконалення професійної підготовки фахівців із соціальної роботи шляхом спеціального розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти. У публікації представлені сучасні погляди на феномен емоційного інтелекту як особистісну характеристику, що потребує спеціального послідовного формування. Авторка розкриває сутність названої категорії в контексті професійних умов діяльності майбутніх фахівців із соціальної роботи: з огляду на складність, стресогенність, емоційну й комунікативну напруженість соціальної сфери, необхідність своєчасного попередження професійних деструкцій та вигорання працівників. Обґрунтовано необхідність вироблення у здобувачів асертивності, емоційної та стресостійкості, емоційної зрілості на засадах інтеграції соціального, емоційного та академічного складників їхньої професійної підготовки у ЗВО.

У статті висвітлені об'єктивні передумови емоційного розвитку студентів як осіб, сензитивних до емоційних змін. Формування в майбутніх фахівців із соціальної роботи адаптаційного потенціалу шляхом створення професійно орієнтованих, контекстних навчальних ситуацій, які б зумовили значні особистісні трансформації, активізували їхні механізми емоційного захисту. Розкрито роль закордонного досвіду впровадження спеціальних соціально-емоційних програм, методик (стратегій) розвитку емоційного інтелекту молоді, програми соціально-емоційного та етичного навчання, формування відповідного набору соціально-емоційних компетенцій у цілеспрямованому вдосконаленні емоційного інтелекту майбутніх фахівців із соціальної роботи.

Ключові слова: розвиток емоційного інтелекту, фахівець із соціальної роботи, професійна підготовка, вища освіта.

Вступ. Нинішні вимоги до компетентного фахівця у всіх країнах світу збігаються у запитах на емоційно гнучкого, креативного, мобільного, працездатного, інноваційного працівника. Вища школа максимально прагне задовольнити такі очікування соціуму. Однак неможливо раз і назавжди підготувати ефективного й готового до будь-яких професійних ситуацій фахівця. Тобто професіоналом людина стає поступово і значною мірою самостійно, реалізуючи власний потенціал, збагачуючи його, усвідомлюючи свої резерви та обмеження. Однак потужний імпульс і правильний вектор особистісному розвитку майбутнього фахівця може й повинна дати професійна підготовка. Остання, як свідчать керівні нормативні документи [Гоулман; Стандарт], здебільшого спрямована на вдосконалення розумових, ментальних, здібностей здобувача, формування знань та вмінь. Що більше, емоційність часто ототожнюється з нездатністю володіти собою, імпульсивністю

чи професійною непридатністю. Тому у вищій школі менше уваги приділяється емоційній сфері здобувачів, розвитку емоційного інтелекту, що значно знижує загальні результати навчання і звужує майбутні професійні горизонти молодого фахівця.

Постановка проблеми. З огляду на сказане вважаємо за необхідне визначити соціально-педагогічні важелі збагачення емоційного інтелекту здобувачів (на прикладі майбутніх фахівців із соціальної роботи) як запоруки їхнього особистісно та професійного успіху. Нині ваги набуває застосування провідного вітчизняного та міжнародного досвіду з цілеспрямого формування емоційного інтелекту особистості, сучасних освітніх та соціальних технологій, підсилення партнерської взаємодії всіх суб'єктів процесу підготовки майбутніх фахівців.

Мета статті – визначити та схарактеризувати агенти розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти, окреслити шляхи

оптимізації соціально-педагогічного впливу на нього.

Аналіз попередніх досліджень. Численні наукові розвідки (Б. Ананьєв, Л. Аболін, Ю. Бреус, О. Верітова, В. Вілюнас, О. Дашкевич, Б. Додонов, І. Зимня, О. Конопкін, О. Милославська, А. Ольшаннікова, О. Рибалко, П. Сімонов, В. Сластьонін, М. Стасюк, О. Тихомиров, Г. Шингаров та ін.) переконують в актуальності проблеми вдосконалення емоційного інтелекту на етапі професійної підготовки особистості і підтверджують сензитивність студентів (осіб віком 18-25 років) до цього процесу. Зумовлено це насамперед тим, що провідною для них залишається навчально-пізнавальна діяльність, де важливе місце належить емоціям, підсиленням зміною соціального оточення, новими соціальними ролями та статусом, ускладненням самої інтелектуальної діяльності. До сьогодення здобувача вищої школи висуває низку серйозних вимог – здатність до високої самоорганізації і саморегуляції, самомотивації та рефлексії, критичності й відкритості новому, самостійності і саморозвитку тощо.

На підставі сучасних досліджень (І. Андрєва, Г. Березюк, Ю. Бреус, І. Васильківський, О. Верітова, О. Вовченко та ін.) вважаємо емоційний інтелект, тобто інтегральну характеристику особистості, здатність адекватно розуміти емоції, емоційний підтекст міжособистісної взаємодії, управляти своїми і чужими емоціями у звичайних та нестандартних ситуаціях, зокрема й для успішного розв'язання професійних завдань, не вродженою здібністю особистості, а такою, що може і повинна розвиватися впродовж життя. Удосконалення емоційного інтелекту індивіда дає йому змогу контролювати свою поведінку та професійну діяльність зокрема, цілеспрямовано регулювати психоемоційну активність, адекватно реагувати на виклики оточення, організувати ефективну взаємодію з людьми, дотримуватися соціально прийнятих норм і цінностей. Для фахівця із соціальної роботи до цього додається можливість попередити професійні деструкції, зумовлені стрес-факторами, загрозами негативних ситуацій, складних клієнтів, напруженого спілкування, перевантаження тощо [Баган]. Іншими словами, визнаючи необхідність спеціального розвитку емоційного інтелекту фахівців, напо-

лягаємо на необхідності розпочинати цей процес якомога раніше – ще на етапі професійної підготовки здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Процес цілеспрямованого розвитку емоційного інтелекту майбутніх фахівців із соціальної роботи покликаний оптимально використати адаптаційний потенціал професійної підготовки, створивши професійно орієнтовані, контекстні навчальні ситуації (кейси), які б зумовили значні особистісні трансформації студентів, активізували їхні механізми емоційного захисту. Для майбутніх фахівців із соціальної роботи важливо засвоїти відповідні антистресові копінг-стратегії для подолання негативних факторів у професійній діяльності, навчитися антиманіпулятивної, асертивної поведінки, виробити в себе стресостійкість, а також соціальну чутливість, психологічну проникливість й емоційну стійкість. Ефективне подолання негативних емоційних станів вимагає наявності значного арсеналу прийомів і засобів, а також стійких моделей конструктивної поведінки. Оволодіти останніми майбутні фахівці із соціальної роботи повинні в процесі спеціально організованого навчання.

Міжособистісна комунікація під час професійної підготовки та в ході професійної соціальної роботи передбачає значні емоційні взаємовпливи, обмін емоціями і станами, взаємовідображення людей, емпатію. Сформувані відповідні способи конструктивної поведінки – означає виробити у студентів поняття про взаємоузгоджені стани учасників міжособистісної взаємодії [Кузнецов]. Емоційна готовність до професійної діяльності обов'язково включає і здатність долати негативні емоційні настанови, викликати в себе необхідні емоції та почуття, чому слід приділити увагу в процесі розвитку емоційного інтелекту майбутніх фахівців із соціальної роботи. Для фахівців із соціальної роботи особливої ваги набувають: здатність оперативно модифікувати способи емоційного реагування, готовність приймати і давати емоційну підтримку, вільно й адекватно виражати емоції, глибоко розуміти їх причинно-наслідкові зв'язки, свідомо регулювати емоційну поведінку [Бохонкова]. Тобто про розвиток емоційного інтелекту студентів у процесі навчання свідчить їхня здатність

усвідомлено регулювати власні емоції, долати чи знижувати вплив негативних станів, мотивувати себе на самовдосконалення.

Оскільки професійна підготовка регламентована вимогами майбутнього фаху, необхідно більше уваги приділити професійно важливим рисам та компетентностям, пов'язаним з розвитком емоційного інтелекту здобувачів як базової характеристики. Увіразнює виняткове його значення висновок Р. Купера і Л. Савафа: «... якщо інтелектуальною рушійною силою в бізнесі ХХ ст. був IQ, то на початку ХХІ ст. – це буде EQ» [Conway]. Серед провідних складників емоційного компонента професійної компетентності соціальних працівників зазвичай виділяють: комунікабельність, емпатійність, тактовність, емоційна зрілість, організованість, рефлексивність, здатність до саморозвитку, гнучкість, відповідальність, гуманізм тощо. Емпатія (емоційна чутливість, чуйність) є однією з ключових професійних характеристик фахівців соціальної сфери, що передбачає психічне відображення емоцій іншої людини (емпата) та перетворення їх на власні [Психологія]. Тому соціальну роботу відносять до числа «співчутливих професій», які викликають у працівників професійне, «співчутливу втому». З огляду на це у здобувачів слід виробити емоційну гнучкість – здатність володіти собою, стримувати негативні та продукувати позитивні емоції, регулювати свої емоційні стани, а також емоційну рефлексивність, що допомагає усвідомлювати справжні причини, мотиви та наслідки своїх і чужих емоційних проявів, правильно використовувати емпатію та емпатійну децентрацію, бути емоційно-та стресостійким.

Значну роль у цьому відіграє асертивність – професійно важлива характеристика соціального працівника з упевненою, відповідальною емоційною поведінкою, здатного контролювати та регулювати власні емоції, шанобливо ставитися до себе й інших, відкрито демонструвати свої почуття і наміри, робити та приймати компліменти й критику. Опанувавши стратегії асертивної поведінки, студенти зможуть гідно протистояти психологічному тиску, протидіяти негативним емоціям, критично оцінювати та регулювати власні почуття й емоції тощо.

Емоційний розвиток здобувачів потребує вироблення в них емоційної проактивності – готовності свідомо обирати способи реакції на будь-які подразники, відповідально ініціювати взаємодію. Вироблення проактивної психоемоційної поведінки є запорукою професійного та особистісного успіху, формування ініціативного, мобільного фахівця, здатного нестандартно вирішувати проблеми, брати на себе відповідальність, шукати компроміси і працювати в команді. У цьому зв'язку слід говорити про емоційну зрілість фахівця, його самосвідомість, знання сильних і слабких сторін власної психоемоційної поведінки, готовність змінюватися, самовдосконалюватися, відкритість світу та новим знанням.

З огляду на предмет професійної діяльності фахівців із соціальної роботи – підтримання суспільно прийнятної та виправлення, попередження ненормативної поведінки особистості – важливо висвітлити роль емоційного інтелекту соціального працівника в реалізації поставлених завдань. На основі виділених І. Андреевою [Андреева] механізмів емоційного інтелекту (емоційність; фасилітація й інгібіція емоційної інформації; спеціалізовані центральні механізми) можемо намітити шляхи розвитку останнього в майбутніх фахівців із соціальної роботи. Так, механізм розвиненої емоційності сприяє адекватному трактуванню соціальним працівником почуттів та емоцій клієнтів, зумовлює його ефективну саморегуляцію. Емпатійність – одна з провідних професійних характеристик фахівців соціальної сфери: уміння визначати, розрізняти, поділяти емоції оточуючих, регулювати емоційну взаємодію з ними – допомагає соціальним працівникам зберігати власних емоційний баланс, раціонально й ефективно використовувати свої ресурси. Водночас важливою є здатність відкрито виражати власні емоції, усвідомлювати їхній зміст, природу та значення.

Механізм фасилітації забезпечує стимулювання, полегшення процесу саморозвитку особистості, допомоги іншому в його становленні. Соціальна інгібіція викликає стримування активності й продуктивності індивіда під впливом оточення. Використовуючи названі механізми у спеціально створеному освітньому середовищі, змодельованих проблемних

ситуаціях можемо сприяти виробленню у здобувачів різних способів емоційної поведінки, формування багатого емоційного досвіду, зміну, чергування тону, емоційної насиченості навчання тощо. Іншими словами, задіявання названих механізмів дає змогу цілеспрямовано розвивати емоційний інтелект майбутніх фахівців із соціальної роботи в межах контекстного навчання, максимального наближення до умов професійної сфери.

Ще одним важливим механізмом емоційного інтелекту є керування емоціями, оволодіння спеціальними прийомами безпосереднього чи прихованого впливу на них (сугестивні жести, інтоноване мовлення тощо). Засвоївши їх, здобувачі вмітимуть свідомо управляти чужими емоціями, застосовувати екологічні прийоми й засоби.

Наступним важливим фактором в організації результативного процесу розвитку емоційного інтелекту майбутніх фахівців із соціальної роботи є пошук і добір відповідних психолого-педагогічних форм, методів та засобів, моделей програм цілеспрямованого розвитку емоційного інтелекту учнівської молоді різних закладів освіти. Вивчення вітчизняного й закордонного наукового доробку (С. Аврамченко, К. Бабенко, Т. Березовська, О. Біла, Л. Бондаревська, Т. Горобець, М. Журавльова, І. Євтушенко, І. Калашник, М. Кононова, І. Кошлань, В. Ляшенко, І. Лящ, Л. Міщиха, Л. Новікова, І. Опанасюк, Т. Пашко, О. Потьомкіна, А. Реан, О. Саннікова, М. Смульсон, П. Теслюк, С. Харенко, І. Чернуха, Г. Юсупов, Т. Яценко та ін.) дає можливість узагальнити наявний освітній досвід та адаптувати його до реалій професійної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи.

Розвиток емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти насамперед вимагає окреслення певних контекстних меж спеціально організованого освітнього середовища. Для цього скористаємося закордонним досвідом емоційного виховання учнів.

На думку науковців (N. Humphrey, A. Lendrum, M. Wigelsworth), першою умовою продуктивного освітнього середовища є створення належної творчої атмосфери діалогу, партнерської взаємодії, оптимістичного і захищеного освітнього простору, що спонукає до

емоційного розвитку особистості. Для цього, за твердженням Д. Гоулмана, викладачі мають не просто навчати, а передавати, ділитися власною емоційною компетентністю зі студентами [Гоулман].

Потужними факторами інтенсифікації емоційного розвитку студентської молоді має стати раннє його започаткування, об'єднання зусиль усіх учасників освітнього процесу (заклад освіти, батьки, громадськість), а також активна підготовка юнаків до реального життя, вироблення адаптивної поведінки в соціумі, стресостійкості й саморегуляції. Важливими умовами процесу соціально-емоційного розвитку здобувачів освіти при цьому стають єдність вимог усіх агентів впливу (закладу освіти, батьків, громади), уособлення педагогами зразків сформованості емоційного інтелекту, прищеплення особистісної цінності останнього, підсилення емоційної компоненти освітнього процесу. Тобто процес цілеспрямованого розвитку емоційного інтелекту майбутніх фахівців із соціальної роботи має спиратися на інтеграцію соціального, емоційного та академічного складників їхньої професійної підготовки. До цього окремі дослідники (Е. Абрамова, Т. Воронцова, А. Єлісеєва, В. Пономаренко, Г. Ректун, М. Свіденська і т.д.) додають необхідність застосування спеціальних соціально-емоційних програм, організованого управління процесом емоційного розвитку особистості, професійну підготовку кадрів, активне використання сучасних освітніх технологій, оновлення змісту і форм проведення занять тощо. Своєю чергою, М. Журавльова наполягає на ширшому використанні фасилітативного потенціалу соціально-психологічного тренінгу як форми розвитку емоційного інтелекту здобувачів, що сприяє більшій їх самостійності та активному здобуванню емоційного досвіду.

Особливої ваги набуває питання створення спеціальних методик розвитку емоційного інтелекту молоді, формування відповідного набору соціально-емоційних компетенцій. Дослідники (H. Melnick, C. Cook-Harvey & L. Darling-Hammond) пропонують таку роботу здійснювати відповідно до принципів наступності, послідовності, активності і свідомості. Концептуальними засадами вважаються активізація емоційного виховання, опанування молоддю прийомів реф-

лекції та саморефлексії, вироблення критичного мислення, асертивності, стресостійкості, гнучких навичок роботи з емоційно-почуттєвою інформацією, здійснення системної особистісної підтримки кожного здобувача.

Цікавими в цьому зв'язку видаються нам запропоновані Центром тренерів та лідерів соціально-емоційного навчання (США) 10 практик (стратегій) оптимізації емоційного виховання молоді, що передбачають забезпечення: скерованої на здобувача дисципліни; партнерського, розвивального стилю педагогічної взаємодії; студентоорієнтованого підходу, задоволення освітніх запитів юнаків; підтримувального навчання; освітньої кооперації, партнерської взаємодії; дискусійного характеру спілкування; практикування саморефлексії і самооцінювання всіма учасниками навчального процесу; раціонального поєднання колективної, групової та самостійної роботи; змістовності і складності навчання, що відповідає очікуванням здобувачів; застосування пратикоорієнтованих прийомів навчання, моделювання, коучингу тощо [Conway M. : 10].

Цілісну програму соціально-емоційного та етичного навчання (СЕЕН) запровадили в університеті Еморі (Атланта, США), метою

якої є створення розвивального соціально-емоційного середовища як реалізації комплексу педагогічних умов, а саме: безпечності та підтримки в навчанні, активної міжособистісної комунікації, корпоративної культури, лідерства й професіоналізму.

Результати та висновки. Отже, емоційний інтелект фахівця із соціальної роботи – це особлива форма організації його індивідуального емоційного досвіду, що реалізується у процесі соціальної роботи у вигляді комплексу здібностей до розпізнавання й розуміння як власних емоцій, так і емоцій клієнтів чи колег, а також управління ними. Забезпечити цілеспрямований системний його розвиток можна лише за певних умов розвитку у спеціально організованому освітньому середовищі, покликаному сприяти вдосконаленню всіх складників емоційного інтелекту майбутніх фахівців із соціальної роботи – внутрішньоособистого (емоційна самосвідомість, саморегуляція і т.д.) та міжособистісного емоційного інтелекту (емпатія, асертивність, проактивність тощо). Подальшого ретельного вивчення потребує реальний стан розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти у процесі їх професійної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева И. Эмоциональный интеллект как феномен современной психологии. Новополюк : ПГУ, 2011. 388 с.
2. Баган Мирослава, Навальна Марина, Істоміна Алла Індивідуальні вербальні коди спонтанної емоційної психорегуляції сучасної української молоді. *Psycholinguistics. Психолінгвістика. зб. наук. праць*. Переяслав: ФОП Домбровська Я.М. 2022. Вип. 31(2). 162 с. С. 6–33.
3. Бохонкова Ю. О. Особистісні чинники соціально-психологічної адаптації першокурсників до умов вищих навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. психол. наук. К., 2005. 19 с.
4. Бреус Ю. Роль емоційного інтелекту в професійній діяльності керівника закладу середньої освіти : Навчальний посібник. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
5. Гоулман Д. Емоційний інтелект : Книжка, яка змінює уявлення про те, що означає бути розумним. Х. : Vivat, 2021. 512 с.
6. Закон України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
7. Кузнецов М. А. Эмоциональная память в мнемической системе личности : дис. ... докт. психол. наук. Харьк. нац. пед. ун-т им. Г.С. Сковороды. Х., 2008. 490с.
8. Психологія емпатії : [Монографія] / Журавльова Л. П. Житомир : Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2007. 328 с.
9. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» : для першого (бакалаврського) рівня. [Електронний ресурс]. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-Sotsial.robota-bakalavr-VO.18.01.pdf>
10. Conway M. A. (1990) Conceptual representation of emotions: The role of autobiographical memories // K. J. Gilhooly, M. T. G. Keene, R. H. Logie, & G. Erdos (Eds.), *Lines of thinking: Reflections on the psychology of thought*. Vol. 2. Chichester : Wiley. S. 89–124.

REFERENCES

1. Andreeva Y. (2011). *Emocionalnyj intellekt kak fenomen sovremennoj psihologii*. Novopolotsk: PHU. 388 s. [in Russian]
2. Bahan Myroslava, Navalna Maryna & Istomina Alla (2022). Individual Verbal Codes of Spontaneous Emotional Psychoregulation of Modern Ukrainian Youth. *Psycholinguistics Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav*. 31(2). 162 s. S. 6–33. [in Ukrainian]
3. Bokhonkova Yu. O. (2005). *Osobystisni chynnyky sotsialno-psykholohichnoi adaptatsii pershokursnykiv do umov vyshchych navchalnykh zakladiv* (PhD Thesis), Kyiv. [in Ukrainian]
4. Breus Yu. (2016) *Rol emotsiinoho intelektu v profesiinii diialnosti kerivnyka zakladu serednoi osvity : Navchalnyi posibnyk*. Kyiv : DP «NVTs «Priorytety». 36 s. [in Ukrainian]
5. Goulman D. (2021). *Emotsiyni intelekt: Knyzhka, yaka zminiue uiavlennia pro te, shcho oznachaie buty rozumnym*. Kh.: Vivat. 512 s. [in Ukrainian]
6. *Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu»*. [Elektronnyi resurs]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian]
7. Kuznetsov M. A. (2008). *Emocionalnaya pamyat v mnemicheskoy sisteme lichnosti* (PhD Thesis), Khark. nats. ped. un-t ym. H.S. Skovorody.
8. Zhuravlyova L. P. (2007). *Psykholohiia empatii: Monohrafiia*. Zhytomyr : Vydavnytstvo ZhDU im. I. Franka. 328 s. [in Ukrainian]
9. *Standart vyshchoi osvity za spetsialnistiu 231 «Sotsialna robota»: dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia*. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-Sotsial.robota-bakalavr-VO.18.01.pdf> [in Ukrainian]
10. Conway M.A. (1990). Conceptual representation of emotions: The role of autobiographical memories // K. J. Gilhooly, M. T. G. Keene, R. H. Logie, & G. Erdos (Eds.), *Lines of thinking: Reflections on the psychology of thought*. Vol. 2. Chichester : Wile. S. 89–124.

N. A. PERKHAILO

Candidate of Pedagogical Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Social Pedagogy and Social Work,

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine

E-mail: ne-la@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3332-6256>

SEARCH FOR SOCIO-PEDAGOGICAL DETERMINANTS OF THE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION STUDENTS' EMOTIONAL INTELLIGENCE

Considering the need for a substantive and technological upgrade of the social work system, which should meet the challenges of the time, to the demands of society, there is a need to find ways for its optimization. The article is devoted to the actual problem of improving the social work specialists' professional training through the special development of applicants' emotional intelligence. The publication presents modern views on the emotional intelligence phenomenon as a personal characteristic that requires special consistent formation. The author reveals the essence of this category in the context of professional conditions of future social work specialists: taking into account the complexity, stressogenicity, emotional and communicative tension of the social sphere, the need for timely prevention of employees' professional destruction and burnout. The necessity of developing applicants' assertiveness, emotional and stress resistance, emotional maturity on the basis of integration of social, emotional and academic components of their professional training is substantiated.

The article highlights the objective prerequisites for the emotional development of students as persons sensitive to emotional changes. Formation of future social work professionals' adaptive potential by creating professionally oriented, contextual learning situations that would lead to significant personal transformations, activate their emotional defense mechanisms. The role of foreign experience in the implementation of special socio-emotional programs, methods (strategies) for the development of emotional intelligence of youth, socio-emotional and ethical training programs, formation of an appropriate set of socio-emotional competencies in the purposeful improvement of the future social work professionals' emotional intelligence is revealed.

Key words: development of emotional intelligence, social work specialist, professional training.